

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060402

DOM
2024-04-22
Stockholm

Mål nr
M 14844-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-11-23 i mål nr M 1277-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Sandahls Entreprenad AB

Ombud: Advokaterna R.L. och E.O.
Wistrand Advokatbyrå Göteborg KB

Motpart

Länsstyrelsen i Jönköpings län

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till täkt av berg och morän på fastigheten X i Vaggeryds kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom bestämmer Mark- och miljööverdomstolen att villkor 2 i Länsstyrelsen i Östergötlands län, miljöprövningsdelegationen, beslut den 2 februari 2022 (dnr 551-1573-21) ska ha följande lydelse.

Täktverksamheten samt underhållsarbeten som kan verka störande för omgivningen får endast bedrivas helgfri måndag–fredag kl. 07.00–18.00.

Uttransport av material får endast ske helgfri måndag–fredag kl. 06.00–22.00.

Dok.Id 2017509

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 08:00–16:30

Om det föreligger särskilda skäl får tillsynsmyndigheten i enstaka fall medge undantag från de tider som anges i villkoret.

Uttransport av material för akuta behov får ske utöver ovan angivna arbetstider. Vid dessa tillfällen ska tillsynsmyndigheten informeras.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.
-

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sandahls Entreprenad AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra tillståndstiden för tillstånd till täktverksamheten till 25 år.

Bolaget har vidare beträffande villkor 2 i tillståndet yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra andra stycket i villkoret till

- i första hand följande lydelse:

Uttransport av material samt mindre bullrande verksamheter får endast ske helgfri måndag–fredag kl. 06.00–22.00.

- i andra hand följande lydelse:

Uttransport av material får endast ske helgfri måndag–fredag kl. 06.00–22.00.

- i tredje hand följande lydelse:

Uttransport av material får ske helgfri måndag–fredag kl. 06.00–18.00.

Uttransport av material får även ske helgfri måndag–fredag kl. 18.00–22.00, dock med maximalt fem lastbilar per dygn.

- i fjärde hand följande lydelse:

Uttransport av material får ske helgfri måndag–fredag kl. 06.00–18.00.

Uttransport av material får även ske helgfri måndag–fredag kl. 18.00–20.00, dock med maximalt fem lastbilar per dygn.

Länsstyrelsen i Jönköpings län (länsstyrelsen) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom i fråga om tillståndstiden, men har medgett bolagets andrahandsyrkande i fråga om ändring av tillståndets villkor 2.

Mark- och miljööverdomstolen har genom kungörelse gett berörda sakägare tillfälle att yttra sig i målet. Några ytterligare sakägare har inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har vidhållit det som anförts i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande förtydliganden och tillägg. Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen gett in en kompletterande bullerutredning.

Bolaget

Tillståndstiden

Vid valet av tillståndstid har länsstyrelserna felaktigt utgått från sin generella ståndpunkt att tillståndstiden ska begränsas till 20 år utan att bedöma vad som är en lämplig tillståndstid i det enskilda fallet. Området är redan ianspråktaget för bergtäktsändamål, täkten har en särskilt lämplig lokalisering, det lokala behovet av material kan inte förväntas ändras under den sökta tillståndstiden och det finns inga motstående intressen som föreligger eller kan förväntas uppkomma under tillståndstiden. Vidare innehåller det markområde som redovisas i täktplanen större volymer än vad bolag kommer ha möjlighet att bryta under en begränsad tillståndstid om 20 år.

Omfattningen av den verksamhet som tillåtits genom täktplanen kan således inte genomföras på 20 år med en förutsebar årlig omfattning av verksamheten. Länsstyrelsen har endast gjort en bedömning av vilken tillståndstid som är generellt lämplig för täktverksamheter utifrån sådana faktorer som blir aktuella vid prövning av varje täktverksamhet, såsom ”låst markanvändning”, teknisk utveckling, behov av material på den lokala marknaden etc. Den svårigheten föreligger vid prövning av alla täktverksamheter. Även om i stort sett allt material skulle återvinnas är de volymerna mycket små jämfört med behovet av bergmaterial. Mer än 50 % av allt bergmaterial går till vägar där ingen återvinning sker och troligtvis inte heller kommer kunna ske i framtiden.

Villkor 2

Utformningen av villkor 2 innebär en stor begränsning i bolagets möjligheter att planera sin verksamhet. Det är en sak att begränsa majoriteten av uttransporterna till att endast ske dagtid, en annan att begränsa alla uttransporter till att endast ske dagtid. Det är de sista procenten som är svårast att planera för verksamheten och det finns ett stort praktiskt värde i en sådan flexibilitet. Det kan inte vara korrekt så som mark- och

miljödomstolen gjort gällande, att eftersom majoriteten av uttransporterna sker under dagtid kan det inte tillåtas uttransporter alls under kvällstid. Att det sker få uttransporter under kvällstid borde i stället tala för att just en sådan mindre andel uttransporter kan tillåtas kvällstid. I bolagets tidigare tillstånd har inte ansetts finnas något behov av att begränsa uttransporterna till att endast ske dagtid. Det som skiljer bolagets förstahands- respektive andrahandsyrkande är att förstahandsyrkandet även inkluderar ”mindre bullrande verksamhet.” Av ingiven kompletterande bullerutredning framgår att bullerpåverkan från momentet uttransporter inklusive lastning med god marginal understiger värdet 40 dBA, som enligt villkor 8 gäller för tiden kl. 06.00–07.00 (för tiden kl. 18.00–22.00 gäller värdet 45 dBA).

Begreppet ”mindre bullrande verksamhet” inkluderar, förutom exempelvis underhållsarbeten och liknande, även finkrossning. Bullerbelastningen från samtliga dessa moment innehåller kvällsvärdet på 45 dBA men däremot inte morgonvärdet på 40 dBA. Bolaget är medveten om att arbetsmomentet finkrossning således inte kommer att kunna utföras på morgonen kl. 06.00–07.00 utan vidtagande av ytterligare försiktighetsåtgärder.

Länsstyrelsen

Tillståndstiden

En bedömning har gjorts i det enskilda fallet i fråga om tillståndstid. Underlagen som lagts fram förutser inte hur olika behov ser ut så långt fram i tiden som 25 år, varför det inte är lämpligt att sätta en längre tillståndstid än 20 år. Samhället arbetar med att ställa om från en linjär produktion till en cirkulär produktion, vilket bland annat innebär att man i lagstiftningen ser över vad som är en produkt och vad som ska klassas som avfall, för en mer effektiv resurshushållning. För täkter kan det betyda att material som nu bryts ut till viss del framöver kan ersättas med massor som tidigare klassats som avfall. Det är svårt att idag veta exakt hur det påverkar framtida behov av jungfruligt material.

Detta visar på svårigheter som finns med att medge långa tillståndstider. En tillståndstid på 20 år ger bolaget möjlighet till långsiktig planering. Länsstyrelsen håller inte med om bolagets bedömning att endast små volymer kan ersätta jungfruligt material. Upp till hälften av den mängd jungfruligt material som utvinns årligen i Sverige skulle enligt experternas bedömning kunna ersättas med återvunnen ballast från schaktmassor. Incitamentet att cirkulera massor minskar ju bättre tillgången är på jungfruliga massor.

När vi nu redan idag vet att det finns goda möjligheter (och stort behov av) att återvinna massor i stor omfattning är det motiverat att fundera över vilken tillståndstid som är rimlig. Ett annat exempel på teknisk utveckling är möjligheten att driva tåkten fossilfritt, vilket inom kort kan ha avgörande betydelse för om en lokalisering är fortsatt lämplig. Verksamheten vid Boarp är idag fossilberoende och inga åtgärder har vidtagits för att ansluta verksamheten till elnätet, då lokaliseringen innebär att det är för dyrt enligt bolaget.

Villkor 2

I fråga om ändring av villkor 2 noterar länsstyrelsen att en ändring av villkor 2 så att arbetstiden tidigareläggs till kl. 06.00 krävs motsvarande förändring av villkor 8. Länsstyrelsen har accepterat timmen på morgonen men ger inte längre tid för täktverksamhet samt underhållsarbeten på kvällen. Däremot accepteras uttransport fram till kl. 22.00. Det som talar för att uttransporterna kan få fortgå längre än kl. 18.00 är att bostäderna inte finns bredvid utfartsvägen från tåkten och att bullerutredningen anger att uttransporter med lastning och lossning kan bedrivas kvällstid.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillståndstiden

Enligt 16 kap. 2 § miljöbalken får tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, lämnas för begränsad tid. En fördel med tidsbegränsade tillstånd är att det på sökandens bekostnad blir regelbundna omprövningar och återkommande uppdatering av villkoren och däribland att bästa

möjliga teknik används. (Se prop. 1997/98:45 del 1 sid. 344 f. och 479 f.)

Genom miljöprövningsdelegationens (MPD) beslut har bolaget fått tillstånd till uttag av totalt 3 200 000 ton berg och morän. Eftersom det sammanlagda uttaget av berg och morän har bestämts till högst 210 000 ton per år finns det möjligheter för bolaget att genomföra det totala uttag av material som tillståndet innebär. Bolaget har inte anfört något i övrigt som föranleder Mark- och miljööverdomstolen att göra en annan bedömning än den som underinstanserna har gjort beträffande tillståndstiden. En avvägning ska göras mellan bolagets intresse av en så lång tillståndstid som möjligt och det allmänna intresset av att en ny prövning av verksamheten görs med jämna mellanrum för att anpassa tillståndet till de för tiden aktuella miljökraven. Vid en sådan avvägning får 20 år anses vara en rimlig tillståndstid i detta fall. Överklagandet ska således avslås i denna del.

Villkor 2

Bolagets förstahandsyrkande innebär att andra stycket i villkor 2 ska omfatta *uttransport av material* och *mindre bullrande verksamheter*. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att uttrycket *mindre bullrande verksamheter* kan ge upphov till oklarhet och därför framstår som olämpligt. Redan av det skälet saknas anledning att bifalla bolagets förstahandsyrkande.

Bolagets andrahandsyrkande innebär att uttransport av material ska tillåtas fram till kl. 22.00 helgfri måndag–fredag. Länsstyrelsen har medgett den yrkade ändringen.

Av utredningen framgår att transporter till och från verksamhetsområdet sker via befintlig enskild väg med anslutning till länsväg 645 och därefter huvudsakligen österut mot E4:an. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att fortsatt verksamhet innebär att transporter till och från verksamheten kommer att fortsätta på liknande sätt som idag samt att antalet fordonsrörelser per arbetsdag inte beräknas öka. Vidare framgår av den reviderade bullerutredningen att lastning samt uttransporter klarar begränsningsvärde 40 dBA och kan bedrivas mellan kl. 06.00–07.00. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar därutöver att tidigare tillstånd har tillåtit uttransport av material alla dagar kl. 06.45–22.00. Mot bakgrund av ovanstående anser Mark- och

miljööverdomstolen att det finns förutsättningar att ändra villkor 2 i enlighet med bolagets andrahandsyrkande.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsrådet Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Yvonne Eklund och tf. hovrättsassessorn Johan Corell, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Tina Varis.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-11-23
meddelad i
Växjö

Mål nr M 1277-22

PARTER

Klagande

Sandahls Entreprenad AB

Ombud: S.K.
GeoPro AB

Motpart

Länsstyrelsen i Jönköpings län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen, miljöprövningsdelegationen, i Östergötlands läns beslut den 2 februari 2022 i ärende nr 551-1573-21, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till täkt av berg och morän på fastigheten X, Vaggeryds kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ändrar tidsfristen i villkor 11 till två år.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.
-

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Östergötlands län (MPD) lämnade i beslut den 2 februari 2022, dnr 551-1573-21, tillstånd enligt miljöbalken (MB) till Sandahls Entreprenad AB (fortsättningsvis Sandahls) för täkt av berg och morän på fastigheten X i Vaggeryds kommun.

Tillståndet gäller till och med den 30 juni 2042.

För tillståndet är föreskrivet bland annat följande villkor:

2. *Täktverksamheten samt underhållsarbeten som kan verka störande för omgivningen får endast bedrivas helgfri måndag-fredag klockan 07.00–18.00.*

Uttransport av material får endast ske helgfri måndag-fredag klockan 06.00–18.00.

Om det föreligger särskilda skäl får tillsynsmyndigheten i enstaka fall medge undantag från de tider som anges i villkoret.

Uttransport av material för akuta behov får ske utöver ovan angivna arbetstider. Vid dessa tillfällen ska tillsynsmyndigheten informeras.

8. *Ljudnivån från den samlade verksamheten får inte överskrida följande värden vid bostäder.*

	<i>Klockslag</i>	<i>Ekvivalent ljudnivå</i>	<i>Momentan ljudnivå</i>
<i>Vardagar</i>	<i>07-18</i>	<i>50 dBA</i>	
<i>Lör-, sön, och helgdagar</i>	<i>07-18</i>	<i>45 dBA</i>	
<i>Kvällar</i>	<i>18-22</i>	<i>45 dBA</i>	
<i>Nattetid</i>	<i>22-07</i>	<i>40 dBA</i>	<i>55 dBA</i>

Buller ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då verksamheten pågår. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra att värdena riskerar att överskridas eller när tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs.

Om något av värdena överskrids vid en kontroll ska åtgärder vidtas så att värdet innehålls vid en uppföljande kontroll inom tre månader från dagen för överskridandet. Villkoret ska anses uppfyllt om värdet inte överskrids vid den uppföljande kontrollen.

11. Åtgärder ska i skälig utsträckning successivt vidtas för att effektivisera energianvändningen och för att övergå till förnybar energi. Åtgärderna ska utgå från en plan för energihushållning, som redovisar hur verksamhetens energianvändning kan effektiviseras och hur övergång till förnybar energi kan ske.

Av planen ska det framgå vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, resursbesparingen för respektive åtgärd samt vilka åtgärder som bolaget är berätt att vidta och en motivering till varför övriga redovisade åtgärder inte kommer att vidtas. Vid uppdatering av planen ska den även innehålla en tidsplan och kostnaden för respektive åtgärd ska framgå.

Planen ska uppdateras minst vart fjärde år och innehålla en redovisning av vilka åtgärder som har genomförts. Planen ska hållas tillgänglig för tillsynsmyndigheten. Om det finns särskilda skäl får tillsynsmyndigheten bestämma ett annat intervall, än det ovan angivna, för uppdatering av planen eller redovisning av genomförda åtgärder.

Planen ska vara upprättad senast ett år efter att tillståndet fått laga kraft eller vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

MPD beslutade vidare att det ska ställas en ekonomisk säkerhet på minst 2 580 000 kr för att säkerställa att de avslutnings- och efterbehandlingsåtgärder som påkallas i händelse av att verksamheten upphör kan fullgöras.

Sandahls har överklagat MPD:s beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Sandahls har yrkat att tillståndstiden ska vara längre.

Bolaget har vidare yrkat att andra stycket i villkor 2 i första hand ska ändras till följande lydelse:

Uttransport av material samt mindre bullrande verksamheter får endast ske helgfri måndag-fredag klockan 06.00–22.00.

I andra hand har bolaget yrkat att nämnda stycke ska ändras till följande lydelse:

Uttransport av material får endast ske helgfri måndag-fredag klockan 06.00–22.00.

Bolaget har även yrkat att övergången från nattetid till dagtid i villkor 8 ska vara kl. 06 alla dagar, att villkor 11 ska upphävas samt att den ekonomiska säkerheten ska ändras till maximalt 1 650 000 kr.

Sandahls har åberopat ett ISO-certifikat samt Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Hallands läns rättelsebeslut den 4 oktober 2021, dnr 551-6416-20, Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas läns tillståndsbeslut den 27 februari 2020, dnr 551-12121-2019, Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Örebro läns tillståndsbeslut den 9 februari 2017, dnr 551-3324-2016 och Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands läns tillståndsbeslut den 3 februari 2017, dnr 551-6721-2016.

Till stöd för sina yrkanden har bolaget anfört i huvudsak följande.

Tillståndstid

Det framgår inte varför MPD anser att 25 år är en omotiverat lång tidsperiod. Sedan MB trädde i kraft har tillståndstider för täkter varierat från 10 till 30 år och för vissa täkter har icke tidsbegränsade tillstånd medgetts (Hallinden och Broberg i Västra Götalands län). Åberopade rättelse- och tillståndsbeslut ger stöd för att tillstånd kan meddelas för längre tid än 20 år.

Bolaget arbetar systematiskt och kontinuerligt inom ramen för sin ISO-certifiering med att förbättra verksamheten vad gäller både teknik, effektivitet och miljöpåverkan. En ny tillståndsprövning medför inte per automatik någon förbättring, utan snarare tvärtom eftersom omfattande resurser och tid måste läggas på att ta fram en ny ansökan med tillhörande underlag, vilket är tid och resurser som istället kan läggas på verkliga förbättringar och effektiviseringar. En längre tillståndstid ger också bättre och mer långsiktiga förutsättningar för bolaget att investera i miljöåtgärder m.m.

Villkor 2 och 8

MPD har genom villkor 2 begränsat bolagets möjligheter för leverans av material genom att begränsa möjligheten till uttransport. Villkor 8 är strängare än vad som är praxis i branschen samt enligt Naturvårdsverkets råd och riktlinjer.

Det finns inga bostadshus utmed utfartsvägen eller i anslutning till utfarten på den allmänna vägen 645.

Utförd bullerutredning visar att uttransporter, inklusive mindre bullrande verksamheter, klarar bullervärdet 45 dBA för den angivna tiden kl. 06.00-22.00 för de närmaste bostadshusen. Utredningen visar teoretiskt värsta scenario. I praktiken är bullerpåverkan minst cirka 6-8 dBA lägre. Det innebär att bullerpåverkan från verksamheten normalt kommer att vara klart under 40 dBA för de angivna tiderna och verksamheterna.

Den absoluta majoriteten av alla uttransporter kommer att ske vardagar måndag-fredag kl. 06.30-16.00, oavsett om uttransporter har möjlighet att kunna ske andra tider. Det finns ingen miljömässig eller annan motivering att reglera de fåtal transporter som kan komma att ske på andra tider av dygnet.

För täktverksamhet tillämpas normalt de bullerriktvärden som gäller för industri. Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (1978:5) har gällt fram till och med juni 2013, då dessa upphävdes. Naturvårdsverket och Boverket har fått i uppdrag av regeringen att samordna sina vägledning om buller från industri. Naturvårdsverket har i april 2015 gett ut nya riktlinjer (Naturvårdsverket rapport 6538 - vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller). I tabell 2 i vägledningen redovisas riktvärden för industri vid bostäder och rekreationsytor i bostäders närhet.

MPD har angivit tiden kl. 06-07 som nattetid, vilket medför ett strängare bullerriktvärde (40 dBA). Naturvårdsverket anger tiden kl. 06-07 som dagtid, vilket medför ett mindre strängt riktvärde om 50 dBA för denna tid.

MPD är så vitt känt ensam miljöprövningsdelegation i landet som gör denna strängare bedömning av tiden kl. 06-07. I de återopade tillståndsbesluten från Miljöprövningsdelegationerna vid Länsstyrelserna i Dalarna, Örebro och Västra Götalands län anges tiden kl. 06-07 som dagtid i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Inget av de tre tillståndsbesluten är ändrat i högre instans vad gäller detta.

Villkor 11

Kraven på val av bästa möjliga teknik (BAT) och resurshushållning gäller redan för verksamheten genom de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB. Det villkor som MPD har påfört verksamheten fyller därför inget syfte. Det medför endast en ökad administrativ börda för såväl bolaget som tillsynsmyndigheten.

Bolaget är även kvalitets- och miljöcertifierat och rapporterar enligt kvalitetsledningssystemet SS-EN 9001:2015 och miljöledningssystemet SS-EN 14 001:2015 (se återoplat ISO-certifikat). Därmed säkerställs ett systematiskt förbättringsarbete vad gäller bland annat miljöpåverkan och hållbarhet.

Ekonomisk säkerhet

MB ställer inget särskilt krav på utredning när det gäller säkerheter. Det ligger i sakens natur att sökanden måste vara beredd att visa att den säkerhet som erbjuds kan fylla sitt ändamål. För att en säkerhet ska vara betryggande måste den dels uppfylla kriterierna för att kunna betraktas som en säkerhet, dels vara tillräcklig för att säkerställa sitt ändamål.

Enligt prop. 2006/07:95 är huvudsyftet med säkerheter att skydda samhället från risken att behöva svara för kostnader för efterbehandling. En säkerhet bör inte vara större än vad som behövs och inte heller administrativt kostsam. Utgångspunkten bör också vara att säkerheten tillåter att så mycket kapital som möjligt är kvar hos verksamhetsutövaren.

Den beräkning som MPD har gjort är helt baserad på en schablonkostnad. Bolagets beräkning av den ekonomiska säkerheten är istället platsspecifik och anpassad efter de förutsättningar och förhållanden som råder inom det aktuella området samt de efterbehandlingsåtgärder som föreslagits.

Täktområdet är väl tilltaget och cirka halva området kommer inte att tas i anspråk de närmaste 10-15 åren. Därutöver har MPD förkortat ansökt tillståndperiod med

fem år, vilket medför att hela det sökta området inte kan tas i anspråk under de tillståndsgivna 20 åren. Det medför därmed en oskäligt hög säkerhet att göra en schablonberäkning baserad på hela brytningsområdet.

Den yrkade säkerheten har beräknats utifrån de kostnader som redovisas i Miljösamverkan Sveriges exempelsamling om efterbehandling av täkter ”Efterbehandling av täkter – En förtäkt vägledning” från 2006. Ekonomiska säkerheter – Miljösamverkan Sverige från 2018, som det hänvisas till i tillståndsbeslutet, är ett handläggarsstöd för hantering av säkerheter och tar inte upp beräkning av säkerhetens storlek. I exempelsamlingen anges under punkt 7.2.4 (s. 58) att kostnaden för släntning av lösa jordarter uppgår till 5 kr/m², kostnaden för täktbotten i berg till 3 kr/m² och kostnaden för att spränga bort bergmaterial till 25 kr/m³. Miljösamverkan Sveriges vägledning togs fram år 2006. Efterbehandlingskostnaderna per kvadratmeter bör därför räknas upp med 1,4 % (medel-KPI för perioden 2006-2014). Efter 2014 har KPI varit ännu lägre, varför det är omotiverat att räkna upp säkerheten med 2 % per år såsom MPD har gjort. Bolaget har trots detta räknat med 2 % uppjustering. Beräkningen för den ekonomiska säkerheten blir således enligt följande:

Avjämnning av täktbotten i berg

$3 \text{ kr/m}^2 + 1,4 \% \text{ årlig uppräknning i 15 år (från 2006 till 2021) = 4 kr}$
 $10,3 \text{ ha} = 103\,000 \text{ m}^2 \times 4 \text{ kr} = 412\,000 \text{ kr}$

Efterbehandling verksamhetsområde som ej är brytningsområde

$5 \text{ kr/m}^2 + 1,4 \% \text{ årlig uppräknning} = 6 \text{ kr}$
Cirka $5,7 \text{ ha} = 57\,000 \text{ m}^2 \times 6 \text{ kr} \approx 342\,000 \text{ kr}$

Sprängning av fallhylla

$25 \text{ kr/m}^3 + 1,4 \% \text{ årlig uppräknning} = 31 \text{ kr}$
 $1\,050 \text{ m} \times 1,5 \text{ m} \times 5 \text{ m} = 7\,875 \text{ m}^3 \times 31 \text{ kr} \approx 244\,000 \text{ kr}$

Total kostnad:

$412\,000 + 342\,000 + 244\,000 = 998\,000 \text{ kr}$

En uppräknning med 2 % per år i 20 år ger en säkerhet om cirka 1 468 000 kr

En uppräknning med 2 % per år i 25 år ger en säkerhet om cirka 1 620 000 kr

Tillägg för administrativa och övriga kostnader om 30 000 kr ger en ekonomisk säkerhet om cirka 1 650 000 kr vid en tillståndstid om 25 år.

Den ekonomisk säkerhet som föreskrivits av MPD är oskäligt hög och strider mot intentionerna med ekonomiska säkerheter enligt prop. 2006/07:95. I beräkningen

ovan har bolaget tagit till stora marginaler vad gäller uppräknings av kostnader. Säkerheten är också väl tilltagen mot bakgrund av att hela brytnings- och verksamhetsområdet ingår i beräkningen, trots att hela området inte kommer att tas i anspråk på decennier.

Om bolaget mot förmodan kommer på obestånd eller på annat sätt inte fullgör sina skyldigheter kan en ny aktör alltid ta över verksamheten genom att ställa en ny säkerhet. Det finns således ingen risk för att verksamheten ska överges, eftersom det alltid kommer att finnas aktörer som skulle vilja ta över den om tillfälle ges. Därför är de höga säkerheter som med tiden har blivit praxis i Sverige inte motiverade.

Trafikverket har hänvisat till sina tidigare yttranden i ärendet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har medgett att villkor 2 ändras i enlighet med bolagets andrahandsyrkande samt att villkor 8 ändras i enlighet med bolagets yrkande. Länsstyrelsen har bestritt bifall till överklagandet i övrigt. Till stöd för sin inställning har länsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Tillståndstid

Tidsbegränsning av tillstånd innebär att regelbundna omprövningar sker, vilka ger en möjlighet att aktualisera villkoren och att anpassa verksamheten utifrån vad som då anses utgöra bästa möjliga teknik.

För bergtäkter i Jönköpings län är det praxis med en tillståndstid på 20 år. Då produkterna oftast har sin avsättning på en lokal marknad är det lämpligt att förutsättningarna för olika bolag inte avviker för mycket. Tillståndstiden ska därför kortas ner så att den överensstämmer med praxis för länet.

Villkor 8

Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen uppgett att arbetstiderna för den planerade verksamheten kommer att vara helgfri måndag till fredag klockan 07.00-18.00.

Samtidigt ger Naturvårdsverkets riktvärden möjlighet till bullrande verksamhet kl. 06.00 – 18.00.

Villkor 11

Länsstyrelsen vidhåller det som anförts i yttrande till MPD, med följande tillägg.

Villkor om energihushållning är vanligt förekommande i dagens tillståndsprövningar. I tillståndsprövningar inom andra branscher är villkor om energihushållningsplaner vanliga och i vissa fall förekommer även villkor kopplade till begränsningsvärden, energikartläggning, krav på åtgärder m.m.

Energimyndigheten uppger att det i flera rättsfall framgår att en förbättrad energihushållning bäst genomförs genom att verksamhetsutövaren har en uppdaterad energihushållningsplan och under driften av anläggningen successivt förbättrar hushållningen genom olika åtgärder (Energimyndigheten, 2018, Tillsyn av energihushållning – vad är det som gäller?).

För att säkerställa att miljömässigt motiverade och rimliga åtgärder för energihushållning genomförs behöver tillståndet förenas med energivillkor. Krav på energihushållning kan ställas både inom tillståndsprövning och inom tillsyn. En energihushållningsplan stärker bolagets befintliga interna arbete med energihushållning. Bolaget hänvisar till administrativ börda som en av anledningarna till att inte erhålla villkor kring energihushållningsplan. Energihushållningsplanen är emellertid inte endast en redovisning för tillsynsmyndigheten, utan även ett beslutsunderlag för bolagets ledning. Energihushållningsplanen gör det även tydligt för tillsynsmyndigheten vilka åtgärder som är rimliga och relevanta att ställa krav på, vilket underlättar uppföljningen i tillsynsarbetet. Villkorsformuleringen går hand i hand med bolagets befintliga arbete inom energi, men stärker vikten av att åtgärder kontinuerligt genomförs utifrån en bedömning av vilka åtgärder som är rimliga att genomföra enligt planen.

Klimatpåverkan är en högt prioriterad samhällsfråga och det är därför av stor vikt att bolaget kontinuerligt arbetar med att minska sin påverkan från energianvändningen. Då bolaget i dag endast använder fossil energi i sin verksamhet, vilket ger en hög miljöpåverkan, krävs ett aktivt arbete framgent. Bergmaterialindustrin har tagit fram en färdplan för fossilfri konkurrenskraft som innebär att användningen av fossila bränslen ska halveras till 2030 och att branschen ska vara fossilfri till 2045. Detta förutsätter att bolaget har en plan för att bidra till visionen. Bolaget behöver visa den planering det avser att genomföra för att uppfylla hushållningsprincipen och för att främst använda förnybara energislag enligt 2 kap. 5 § MB. Detta framgick inte av ansökan.

Hushållningen med energi bör följas upp och därmed behöver det, både för bolaget och tillsynsmyndigheten, finnas ett bra och tydligt underlag. Ett villkor bör därför föreskrivas för att tydliggöra vikten av energihushållning och för att säkerställa att skäligen åtgärder vidtas för att effektivisera energianvändningen.

Länstyrelsen har under prövningen efterfrågat en redogörelse av vad som är rimligt angående hushållning och elektrifiering för att kunna göra en rimlig bedömning i frågan. Tillräckligt underlag har emellertid inte presenterats under processens gång. En täkt av motsvarande storlek har fått krav i villkor på elektrifiering i tåkten (MÖD M 36-19), vilket är ett skarpare krav än det som föreslås i nu aktuell prövning. På grund av bristande underlag har skarpare krav inte kunnat ställas. Därför är förslaget villkor en miniminivå för regleringen av energi i tillståndet.

Bolaget behöver fortsätta utvärdera och utreda möjligheterna till att elektrifiera tåkten, då uppgifter om kostnadsbesparing och minskad miljöpåverkan för de olika alternativen inte framgår. Bolaget beskriver att det finns möjligheter att minska klimatpåverkan med upp till 50 %, vilket är mycket positivt. Framöver kan fler processer och genom teknikutveckling ytterligare minskad miljöpåverkan uppnås och bolaget beskriver att en övergång till förnybara drivmedel är möjlig. Vid utredning om rimlighet bör hänsyn tas till alla processer i tåkten som kan anslutas till elnätet, så att den totala miljönyttan och kostnadsbesparingen utvärderas. Om en åtgärd anses

skäligen att genomföra bedöms utifrån bland annat energibesparing, kostnader, påverkan på miljön, kvalitet och arbetsmiljö, men även utifrån avskrivningstid med mera.

Villkor om en energihushållningsplan går i linje med de krav som ställs inom bästa tillgängliga teknik (BAT), då BAT bland annat ställer krav på energieffektivitetsplan.

Mot denna bakgrund kan det anses skäligt att bolagets tillstånd reglerar frågan om energihushållningsplan.

Ekonomisk säkerhet

Länsstyrelsen instämmer med MPD:s bedömning.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har avstyrkt bifall till samtliga yrkanden och anfört i huvudsak följande.

Tillståndstid

Tillstånd för täkter bör vara tidsbegränsade och tillståndstider längre än 20 år är omotiverade. Täktverksamhet innebär ett kontinuerligt ingrepp, som under hela verksamhetstiden orsakar förändringar i miljön. En omprövning efter 20 år medför att kraven kan skärpas och att villkor kan uppdateras i förhållande till vad som annars eventuellt sker på verksamhetsutövarens eget initiativ. När verksamhetsutövaren ansöker om ett nytt tillstånd har denne bevisbördan, vilket säkerställer tillgång till relevant och ofta detaljerat underlag. I förarbetena till MB betonas att tillstånd i ökad utsträckning ska kunna meddelas för begränsad tid. Skälen till detta är att den tekniska utvecklingen och ökade kunskaper leder till att samhällets miljökrav ändras och skärps.

Av alla aktiva bergtäkter i Jönköpings län som har fått tillstånd från år 2016 och framåt är det endast en som har en tillståndstid som överstiger 20 år. Det torde därmed inte föreligga någon konkurrensnackdel i förhållande till andra aktörer på marknaden. En tillståndstid om 20 år ger utrymme för att kunna följa en långsiktig

planering, bland annat med avseende på investeringar i modern teknik. Efter så pass lång tid är det motiverat att verksamhetsutövaren får ansvaret för att uppdatera utredningarna av verksamhetens miljöeffekter och hur dessa kan begränsas. Genom att medge en allt för lång tillståndstid blir det svårare att hålla tillståndet aktuellt och vinsterna med att tidsbegränsa tillståndet förloras.

Villkor 2 och 8

Verksamheten påverkar omgivningen genom bland annat buller, vibrationer och damning. Verksamhet som kan verka störande för omgivningen bör bedrivas under helgfri måndag-fredag kl. 07.00-18.00. Verksamhet bör så långt möjligt undvikas under övriga tider, då fler människor är lediga och därmed påverkas i större utsträckning av störningarna. Eftersom täkten ligger 250–300 meter från bostaden på fastigheten Z bör den normala arbetstiden vara kl. 07.00-18.00. Då avståndet till närboende är relativt kort och arbetstiderna för lastning är generöst tilltagna (kl. 06-18) finns det inte skäl att medge utökade arbetstider.

Bolaget har föreslagit att villkor för arbetstider ska medge att utlastning och mindre bullrande verksamheter får bedrivas andra tider. Det är motiverat att tillåta att utlastning sker på andra tider vid akuta behov, t.ex. vid olyckor, översvämningar eller halka, dock bör tillsynsmyndigheten informeras vid sådana tillfällen.

När det gäller utlastning vid större projekt där beställaren ställer krav på tidpunkt kan detta i vissa fall motivera att undantag från ordinarie tider medges. Ett sådant undantag bör dock inte gälla generellt, utan bör bedömas av tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet. Till skillnad från vid akuta händelser, där tillsynsmyndighetens medgivande inte hinner inhämtas, bör leveranser till större projekt kunna förutses och planeras. Tillsynsmyndigheten bör därför få medge undantag i enstaka fall, om det föreligger särskilda skäl.

I Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller anges riktvärden för buller dagtid under tidsintervallet kl. 06.00-18.00. I villkor 8 anges

istället dagtid från klockan 07.00. Av vägledningen framgår att riktvärdena är avsedda att användas som utgångspunkt och vägledning för den bedömning som ska göras i varje enskilt fall. Vidare anges att nivåerna i normalfallet bör vara vägledande för bedömningen av om buller utgör en olägenhet, men det anges också att det kan finnas skäl att tillämpa andra nivåer, såväl högre som lägre, liksom andra tider.

För att minska störningen för närboende är det framför allt viktigt att ljudnivån begränsas under tidig morgon. Bullerutredningen visar att vid situationen med allt i drift med odämpad borrhög överskrids bullernivån för dagvärdet om 50 dBA vid närmaste bostad på fastigheten Z idag. I framtida brytläge tangerar bullernivån dagvärdet vid denna bostad. Även vid bostaden på fastigheten Y är bullernivån nära att tangera gränsvärdet om 50 dBA vid samma situation i framtida brytläge.

Enligt de uppgifter som lämnats i ansökan kan verksamheten klara de villkor för buller som normalt föreskrivs, under förutsättning att föreslagna skyddsåtgärder vidtas. Då bolaget inte har visat hur bullerdämpande åtgärder, t.ex. vallar och ljuddämpade borrhögar kan minska ljudnivån, instämmer länsstyrelsen i MPD:s bedömning avseende arbetstider och buller.

Villkor 11

Ett energivillkor är nödvändigt för att minska utsläppen av växthusgaser och begränsa klimatpåverkan. En energieffektiviseringsplan som revideras vart fjärde år möjliggör anpassning till den klimat- och miljösituation som råder. Behovet av att hushålla med energi kommer sannolikt att öka under tåktens tillståndstid. Det är därmed viktigt att löpande arbeta med energieffektivisering och energihushållning på ett systematiskt sätt utifrån en aktuell plan.

Ekonomisk säkerhet

En ekonomisk säkerhet om 1 650 000 kr är otillräcklig för att med säkerhet täcka kostnaderna för efterbehandling av verksamhetsområdet.

Syftet med en ekonomisk säkerhet är att säkerställa att brytnings- och verksamhetsområdet kan efterbehandlas på ett acceptabelt sätt när verksamheten slutligen upphör, om inte verksamhetsutövaren fullgör sina skyldigheter. Det är de faktiska kostnaderna som kan komma att belasta samhället som ska ligga till grund för beräkningen av säkerheten. Vid bedömningen är det därför viktigt att ha i åtanke att säkerheten ska täcka de kostnader det skulle innebära om tillsynsmyndigheten tvingas upphandla en efterbehandling av tälkten, efter det att verksamhetsutövaren lämnat området. Det går inte att på förhand avgöra i vilket skede av brytningen detta i så fall kommer att ske. Det är därför omöjligt att förutse exakt vilka efterbehandlingsåtgärder som kan vara aktuella om säkerheten skulle behöva tas i anspråk. Behovet av säkerhet bör därmed utgå från ett fall som innebär att efterbehandlingsåtgärder behöver vidtas för hela verksamhetsområdet.

Beräkningen av säkerhet bör utgå från den beräkningsmodell som föreslås i Miljösamverkan Sveriges rapport *Efterbehandling av tälkten – En förtäkt vägledning* (år 2006) och som förtydligas i rapporten *Ekonomiska säkerheter* (år 2018).

Bolaget har framfört att den yrkade säkerheten har beräknats utifrån de kostnader som redovisas under punkt 7.2.4 i Miljösamverkan Sveriges rapport *Efterbehandling av tälkten – En förtäkt vägledning*. Dessa värden redovisas i rapporten som en del av underlaget till beräkningsmodellen. Värdena är en redovisning av en kostnadsgenomgång som har gjorts av branschorganisationen Sveriges Bergmaterialindustri (SBMI) och grundar sig på uppgifter om kostnader för efterbehandling från ett antal av organisationens större medlemsföretag. Miljösamverkan Sverige har utifrån dessa uppgifter, tillsammans med uppgifter från länsstyrelser och från SOU 2006:39 *Ett utvidgat miljöansvar*, föreslagit en beräkningsmodell med belopp som är lämpliga att utgå ifrån. Det är inte lämpligt att endast lyfta ut och använda en del av underlaget som ligger till grund för modellen.

De värden som bolaget hänvisat till är verksamhetsutövares kostnader för efterbehandlingsåtgärder. Detta går inte direkt att överföra till den kostnad som en efterhandling skulle medföra för samhället. Efterbehandlingen kommer troligtvis att bli kostsammare för en myndighet jämfört med om verksamhetsutövaren genomför efterbehandlingen med egna arbetsmaskiner och med personal med praktisk kunskap om tälkten.

Beräkningsmodellen som föreslås i rapporten från år 2006 har använts i många år. Miljöprövningsdelegationernas samverkansgrupp har utrett hur modellen används och har föreslagit en ensning vid beräkning av säkerheter för bergtäkter. Detta förslag redovisas i Miljösamverkan Sveriges rapport *Ekonomiska säkerheter* (år 2018). Förslaget innebär att beräkningen sker utifrån Miljösamverkan Sveriges modell med följande justeringar/förtydliganden:

- Beräkning görs för tillståndstiden plus två år.
- Fasta kostnader tas inte med i beräkningen. Istället beräknas kostnaden för verksamhetsytan med 4 kr/m² (enligt Mark- och miljööverdomstolens dom den 3 april 2012 i mål nr M 6204–11).
- Uppräkning av beloppet sker med 2 % enligt Riksbankens inflationsmål.
- Beräkning av brytningsområdet sker med en kostnad av 14 kr/m² (uppräknad med KPI från 2006 då beloppet var 12 kr).

Av nämnda rapport från 2018 framgår också att länsstyrelser med erfarenhet av att ta säkerheter i anspråk har uppgett att det kan behövas konsult hjälp för att klara upphandling och efterbehandling. Kostnader för detta finns inte med i beräkningar av säkerhetens storlek. Kostnaden för samhället kan därför bli ännu högre än vad som framgår av beräkningsmodellen, med tanke på att det är svårt att uppskatta den verkliga kostnaden som skulle kunna belasta samhället. Den modell som arbetats fram av Miljösamverkan Sverige och som används av miljöprövningsdelegationer i hela landet med en gemensam rutin för hur beräkningen bör ske, är ändå den bästa nu tillgängliga metoden att så rättvist som möjligt uppskatta en myndighets kostnader för att genomföra efterbehandlingen.

Det belopp om 2 580 000 kr som har beräknats med ovan nämnda beräkningsmetod är skäligt.

Sandahls har yttrat sig över det som länsstyrelserna har anfört och har därvid åberopat Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 3 februari 2016, dnr 551-6721-2016 och en rapport om buller från 2010 av Stefan Klingberg på GeoPro AB samt tillagt i huvudsak följande.

Tillståndstid

Krav och villkor för bergtäktsverksamheter har i stor sett varit oförändrade de senaste drygt 50 åren, sedan miljöskyddslagen infördes år 1969. Den tekniska utvecklingen leder inte till mer bullrande och miljöstörande moment och maskiner, utan tvärt om till tystare, bättre och effektivare maskiner. Den sedan många år pågående verksamheten har bedrivits utan klagomål och bör således snarare gå mot ytterligare minskad miljöpåverkan.

MB är en nationell lagstiftning med anpassning till EU:s olika miljödirektiv. Länsstyrelsens provinsiella syn på tillståndstid saknar därför grund. Det ska vara så lika förutsättningar som möjligt i hela landet.

Villkor 2 och 8

Det har såvitt känt aldrig varit en juridisk grund i vare sig lagstiftning eller förarbeten att begränsa arbetstider med hänsyn till den hypotetiska frågan om antalet lediga människor.

Det är inte miljömässigt motiverat att överhuvudtaget reglera tider för uttransport.

Bostadshuset ligger cirka 285 meter från verksamhetsområdet och vägen för uttransporter, medan avståndet till brytningsområdet är längre. All verksamhet förutom borring sker inne i tälten, väl bullerskyddad av brytfronter.

Det är inte aktuellt med borring eller annan bullrande verksamhet såsom förkrossning kl. 06-07 och 18-22. Vad länsstyrelsen anfört om buller från odämpad borrhög har således ingen relevans.

Det är relativt rutinmässigt för bergtäktverksamheter de senaste 15-20 åren att vidta bullerdämpande åtgärder såsom vallar och ljuddämpande borrhög samt placeringen av dessa. Antingen är borrhögen bullerdämpad eller inte och den placeras där det ska borras. Bullerdämpningen sker således oavsett var den placeras. Bullervallar, som vanligtvis utgörs av avbaningsmassor eller mobila skärmar, placeras så nära bullerkällan som möjligt. Såväl bullerdämpad högg som vall eller skärm (nära bullerkällan) ger en bullerdämpning om cirka 8-10 dBA (se återopad rapport).

Villkor 11

Det är inte villkoren i sig som medför minskade utsläpp av växthusgaser och begränsad miljöpåverkan, utan vilka åtgärder som vidtas. Dessa åtgärder vidtas lika bra inom ramen för bolagets ISO-certifiering och genom olika ekonomiska incitament.

Ekonomisk säkerhet

Säkerheten är framtagen och dimensionerad för ett värsta fall, där hela tänken har brutits ut och allt ska efterbehandlas.

Det är inte korrekt att de värden som bolaget hänvisar till är verksamhetsutövarens kostnader för efterbehandling, utan de är marknadsmässiga kostnader och desamma som anges i de utredningar som det hänvisas till och som länsstyrelsen har använt i sin beräkning.

Beräkningen är öppen och tydlig och redovisar de kostnader som är kopplade till de olika moment som behöver utföras vid föreslagna efterbehandling. I den exempelsamling som bolaget hänvisat till anges kostnaden för avjämning av täktbotten till 3 kr/m². Det är stor skillnad mellan detta och den schablon om 14 kr/m² som länsstyrelsen utgår ifrån. Det är oklart var denna skillnad ligger eller motiveringen till

den. Det finns inga åtgärder som kan, bör eller är kända som kan motivera en så stor kostnad för beredning eller rensning av en täktbotten i berg. I stället för en schablon om 14 kr/m² för brytningsområdet har bolaget specificerat kostnaden för sprängning av säkerhetshylla respektive för bearbetning av täktbotten. Detta ger en mer realistisk och precis kostnadsberäkning. Beräkningen gäller för efterbehandling av hela täktområdet när allt är utbrutet och som om ingen successiv efterbehandling har skett under tillståndstiden.

Den enda kostnad som bolaget inte har någon specifik beräkning för är den för myndighetens upphandling. Om myndigheten kan motivera en högre kostnad än de 30 000 kr som bolaget angett kan den kostnaden läggas till oberoende av övriga efterbehandlingsåtgärder. Den torde ändå utgöra en mycket liten del av den totala kostnaden.

DOMSKÄL

Tillståndstid

Mark- och miljödomstolen noterar att det tidigare gällande tillståndet från 2002 för att bedriva täktverksamhet på den aktuella platsen gällde i knappt 19 år.

Bolaget har inte anfört något i samband med överklagandet som föranleder mark- och miljödomstolen att göra en annan bedömning än den som MPD har gjort beträffande tillståndstiden för det överklagade tillståndet. Vid en avvägning mellan bolagets intresse av en så lång tillståndstid som möjligt och det allmänna intresset av att en ny prövning av verksamheten görs med jämna mellanrum för att anpassa tillståndet till de för tiden aktuella miljökraven, får 20 år anses vara en rimlig tillståndstid. Överklagandet ska således avslås i denna del.

Villkor 2

Bolaget har uppgett att den absoluta majoriteten av uttransporterna sker vardagar måndag-fredag kl. 06.30-16.00. Det kan därmed inte anses finnas skäl för att tillåta uttransporter så sent på kvällen som till kl. 22.00. Den tidsfrist som MPD har föreskrivit i andra stycket får, tillsammans med möjligheten till undantag enligt tredje och fjärde stycket, anses väl avvägd vid beaktande av såväl bolagets som andra intressen.

Omgivningarna kring platsen för den aktuella täktverksamheten är sådana där det normalt förväntas vara förhållandevis störningsfritt från buller m.m. Det förhållandet att föreskrivna bullernivåer kan innehållas innebär inte att omgivningarna inte påverkas av buller. Verksamhet bör därför normalt inte tillåtas tidigt på morgonen eller kvällstid. Detta innefattar även det som av bolaget har benämnts ”mindre bullrande verksamheter”. Något generellt undantag för dessa, så att de kan bedrivas vid andra tider än vad som föreskrivits i första stycket, bör därför inte medges. Även vid denna bedömning har möjligheten till undantag enligt tredje stycket beaktats.

Såväl bolagets första- som andrahandsyrkande ska således avslås.

Villkor 8

Av Naturvårdsverkets riktlinjer ”Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538)” framgår att de däri angivna riktvärdena för buller är avsedda att användas som utgångspunkt och vägledning för den bedömning som ska göras i varje enskilt fall. Vidare anges att nivåerna i normalfallet bör vara vägledande för bedömningen av om buller utgör en olägenhet men att det kan finnas skäl att tillämpa andra nivåer, såväl högre som lägre, liksom andra tider.

Det finns bostäder på ett avstånd av 250-300 meter från Sandahls verksamhetsområde. I det tidigare tillståndet, som gällde fram till den 31 december 2021, var det föreskrivet i det villkor som reglerade tillåtna bullernivåer att övergången från nattetid till dagtid var kl. 07.00. Detta innebär att om villkor 8 ändras i enlighet med bolagets yrkande skulle den tillåtna bullernivån kl. 06.00-07.00 vid de närliggande

bostäderna ändras från 40 till 50 dBA på vardagar och från 40 till 45 dBA på helger, i förhållande till vad som gällde enligt det tidigare tillståndet. De som bor i dessa bostäder skulle därmed komma att påverkas av högre bullernivåer vid andra tider än de är vana vid (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 6644-18). Det som bolaget har anfört utgör med beaktande av detta inte tillräckliga skäl för att ändra övergången från nattetid till dagtid till kl. 07.00.

Överklagandet ska således avslås även i denna del.

Villkor 11

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB gäller för alla verksamheter. För att närmare precisera dessa krav kan villkor föreskrivas i tillståndet för en verksamhet. Det förhållandet att en verksamhet är ISO-certifierad påverkar inte bedömningen av om det finns skäl att föreskriva villkor.

Det har inte i samband med överklagandet kommit fram någon omständighet som föranleder mark- och miljödomstolen att göra en annan bedömning än den som såväl MPD som länsstyrelserna har gjort vad gäller behovet av att föreskriva villkor avseende energianvändning. Enligt villkoret ska en skälighetsbedömning göras beträffande vilka åtgärder som ska vidtas. Därutöver ska bolaget upprätta en plan för energihushållning. Det har inte framkommit att kraven i villkoret skulle vara orimligt betungande för bolaget. Den tidsfrist om ett år som gäller enligt villkoret får emellertid anses vara alltför kort och bör därför ändras till två år.

Ekonomisk säkerhet

Syftet med en ekonomisk säkerhet är att det ska finnas medel för att täcka kostnaderna för avslutning och efterbehandling av verksamheten, för det fall verksamhetsutövaren inte fullgör detta. Säkerheten ska för dessa avslutnings- och efterbehandlingskostnader bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till att det allmänna vid varje given tidpunkt ska vara skyddat mot att behöva svara för några sådana kostnader. Vid beräkning av säkerheten ska vidare inte sannolikheten för att en annan aktör tar över verksamheten beaktas.

Avslutnings- och efterbehandlingsåtgärderna i detta fall kan på grund av tillståndstiden komma att genomföras vid en tidpunkt som ligger förhållandevis långt in i framtiden. Redan denna omständighet gör att det föreligger en relativt hög grad av osäkerhet beträffande hur stora kostnader som nämnda åtgärder kan komma att medföra. Vidare kan kostnaderna för avslutnings- och efterbehandlingsåtgärderna erfarenhetsmässigt bli högre om samhället efter en verksamhets avslutande tvingas utföra dessa än om verksamhetsutövaren själv vidtar dem. Den av MPD använda modellen för beräkning av säkerhetens storlek är också den som generellt används. Den är utformad på ett sådant sätt att hänsyn tas till de nu nämnda förhållandena. Sådan hänsyn tas emellertid inte i tillräcklig utsträckning på det sätt vilket bolaget har beräknat säkerheten. Sammanfattningsvis får den av MPD bestämda storleken på säkerheten anses vara skälig, varför överklagandet ska avslås även i denna del.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 14 december 2022.

Lars Svensson

Henrik Östman

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Svensson, ordförande, och tekniska rådet Henrik Östman samt de särskilda ledamöterna Bo Wendt och Anders Wetterling. Målet har handlagts av beredningsjuristen Charlotte Engell.